

Україна
Донецький окружний адміністративний суд

Р І Ш Е Н Н Я
І М Е Н Е М У К Р А Ї Н И

27 січня 2020 р.

Справа №200/12957/19-а

приміщення суду за адресою: 84122, м.Слов'янськ, вул. Добровольського, 1

Донецький окружний адміністративний суд у складі:
головуючого судді Кравченко Т.О.,

за участю
секретаря судового засідання Дьяченка Є.І.,

розглянув в порядку загального позовного провадження в судовому засіданні адміністративну справу за позовом Ємеліна Ігоря Миколайовича до Бахмутсько-Лиманського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Донецької області про визнання бездіяльністю протиправною та зобов'язання вчинити певні дії,

встановив:

06 листопада 2019 року до Донецького окружного адміністративного суду надійшов адміністративний позов Ємеліна Ігоря Миколайовича (далі – позивач, Ємелін І.М.) до Бахмутсько-Лиманського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Донецької області (далі – відповідач, Бахмутсько-Лиманського ОУ ПФУ), в якому позивач просив:

- визнати протиправною бездіяльність Бахмутсько-Лиманського ОУ ПФУ щодо не виплати пенсії Ємеліну І.М. з 01 квітня 2017 року по 30 червня 2018 року;
- зобов'язати Бахмутсько-Лиманське ОУ ПФУ нарахувати та виплатити Ємеліну І.М. пенсію за період з 01 квітня 2017 року по 30 червня 2018 року.

Також позивач просив звернути до негайного виконання рішення суду в частині присудження виплати пенсії в межах суми стягнення за один місяць (а.с. 1-2).

I. Заяви, клопотання учасників справи. Процесуальні дії у справі.

11 листопада 2019 року суд постановив ухвалу про прийняття позовної заяви та відкриття провадження в адміністративній справі № 200/12957/19-а; задовольнив клопотання позивача та вирішив розглядати справу за правилами спрощеного позовного провадження без повідомлення учасників справи (у письмовому провадженні); витребував у відповідача докази та встановив йому строк для подання відзиву на позовну заяву (а.с. 20-22).

Цією ж ухвалою суд задовольнив клопотання позивача та відстрочив йому сплату судового збору у сумі 768,40 грн за подання позовної заяви до ухвалення судового рішення у справі.

Одночасно з поданням позовної заяви позивач подав клопотання про поновлення строку звернення до суду (а.с. 15).

Суд ухвалив розглянути питання дотримання позивачем строку звернення до суду, а в

*306*4179203*1*2*

разі, якщо такий строк пропущено, - поважності причин його пропуску та наявності підстав для його поновлено, на стадії судового розгляду після встановлення відповідних фактичних обставин (а.с. 20-22).

29 листопада 2019 року суд постановив ухвалу про розгляд справи за правилами загального позовного провадження; призначив підготовче засідання на 26 грудня 2019 року; витребував у відповідача додаткові докази (а.с. 28-29).

26 грудня 2019 року суд постановив ухвалу про закриття підготовчого провадження та призначив справу до судового розгляду по суті на 27 січня 2020 року (а.с. 80).

Про дату, час і місце проведення судового засідання учасники справи повідомлені з дотриманням вимог Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України), що підтверджено звітом про надіслання ухвали на електронну пошту відповідача, оголошенням, оприлюдненим на офіційному веб-порталі Судової влади України, та рекомендованими повідомленнями про вручення поштового відправлення (а.с. 82-85).

Учасники справи/їх представники у судові засідання не з'явилися.

Позивач та його представник подали заяви про розгляд справи за їх відсутності (а.с. 30, 86-87).

Відзив на позовну заяву містить клопотання відповідача про розгляд справи без участі його представника (а.с. 33-37).

Враховуючи, що участь у судовому засіданні є правом учасника справи, передбаченим п. 2 ч. 3 ст. 44 КАС України, а також відсутність встановлених ст. ст. 205, 223 КАС України підстав для відкладення розгляду справи, справа розглянута за відсутності учасників справи.

У зв'язку з неявкою всіх учасників справи на підставі ч. 4 ст. 229 КАС України повне фіксування судового засідання за допомогою звукозаписувального технічного засобу не здійснювалося.

II. Стислий виклад позиції позивача та заперечень відповідача.

Обґрунтовуючи свої вимоги, позивач зазначає, що є громадянином України, якому призначена пенсія за віком.

У зв'язку з проведенням бойових дій та антитерористичної операції в його населеному пункті він був вимушений покинути своє постійне місце проживання та переїхати на підконтрольну органам державної влади України територію; отримав статус внутрішньо переміщеної особи та продовжив отримувати пенсію.

Спірні правовідносини виникли внаслідок того, що Бахмутсько-Лиманське ОУ ПФУ не виплатило позивачу пенсію за період 01 квітня 2017 року по 30 червня 2018 року.

Позивач вважає ці дії відповідача протиправними та такими, що порушують його конституційне право на пенсійне забезпечення, а тому звернувся до суду з цим позовом (а.с. 1-2).

Відповідач надав відзив на позовну заяву, просив відмовити в позові.

Відповідач доводить, що оскільки позивач є внутрішньо переміщеною особою, виплата пенсії має здійснюватися із застосуванням норм Закону України від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», постанов Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 року № 509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб», від 08 червня 2016 року № 365 «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам», від 05 листопада 2014 року № 637 «Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам», від 22 серпня 2018 року № 649 «Питання погашення заборгованості з пенсійних виплат за рішенням суду», від 18 лютого 2016 року № 136 «Про затвердження Порядку здійснення верифікації та моніторингу пенсій, допомог, пільг, субсидій, інших соціальних виплат» та інших актів Кабінету Міністрів України, що регламентують порядок проведення пенсійних виплат внутрішньо переміщеним особам.

Зазначає, що Ємелін І.М. як внутрішньо переміщена особа перебуває на обліку у

Бахмутсько-Лиманському ОУ ПФУ, йому виплачена пенсія до 01 квітня 2017 року.

З 01 квітня 2017 року виплата пенсії Ємеліну І.М. була призупинена за наслідками звірки даних з органами соціального захисту населення та відсутністю позивача за фактичним місцем проживання.

З 01 липня 2018 року після звернення позивача з заявою про поновлення виплати пенсії Бахмутсько-Лиманське ОУ ПФУ відновило йому пенсійні виплати.

На цих підставах відповідач стверджує, що саме позивач не вчинив всіх необхідних дій для реалізації його права на отримання пенсії. Натомість відповідач у спірних правовідносинах діяв відповідно до вимог чинного законодавства України (а.с. 33-37).

III. Обставини, встановлені судом, та зміст спірних правовідносин, з посиланням на докази, на підставі яких встановлені відповідні обставини. Докази відхилені судом, та мотиви їх відхилення.

На виконання вимог ст. 90 КАС України суд оцінив докази, які є у справі, за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на їх безпосередньому, всебічному, повному та об'єктивному дослідженні; оцінив належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а також достатність і взаємний зв'язок доказів у їх сукупності, виходячи з того, що жодні докази не мають для суду наперед встановленої сили.

Відповідно до положень ч. 1 ст. 77 КАС України кожна особа повинна довести ті обставини, на яких ґрунтуються її вимоги та заперечення, крім випадків, встановлених ст. 78 цього Кодексу.

За правилами абз. 1 ч. 2 ст. 77 КАС України в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача.

З'ясовуючи чи мали місце обставини, якими обґрунтовуються вимоги та заперечення, та якими доказами вони підтверджуються, а також чи є інші фактичні дані, які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження, суд встановив наступне.

Позивач – Ємелін Ігор Миколайович, 18 січня 1962 року народження, є громадянином України, що встановлено на підставі паспорта громадянина України серії ВВ 190454, виданого Центрально-Міським РВ Горлівського МУ УМВС України в Донецькій області 28 січня 1998 року (а.с. 3-4), реєстрацій номер облікової картки платника податків: 2288308510 (а.с. 5).

З 25 вересня 2002 року постійне місце проживання позивача зареєстровано за адресою: Донецька обл., м. Горлівка, вул. Свердлова, буд. 9, кв. 8, про що свідчить штамп про реєстрацію місця проживання, проставлений в його паспорті (а.с. 3-4).

У зв'язку з проведенням бойових дій та антитерористичної операції в його населеному пункті позивач був вимушений покинути своє постійне місце проживання та переміститися на підконтрольну органам державної влади України територію, а саме до м. Барвінкове Харківської обл.

Ємелін І.М. набув статус внутрішньо переміщеної особи, що підтверджено довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи від 27 листопада 2014 року № 1236 (а.с. 54).

Фактичне місце проживання/перебування після переміщення: Харківська обл., м. Барвінкове, вул. Пристін (Кірова), буд. 19 (а.с. 54).

В подальшому Ємелін І.М. переїхав до м. Бахмут Донецької області, про що свідчить довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи від 02 лютого 2018 року № 1419117116, і фактично проживав/перебував за адресою: Донецька обл., м. Бахмут, вул. Горького, буд. 41, кв. 45 (а.с. 6).

Позивачу призначена пенсія за віком, що підтверджено пенсійним посвідченням серії ААЖ № 749515, виданим Пенсійним фондом України 12 квітня 2012 року (а.с. 5).

Відповідач – Бахмутсько-Лиманське об'єднане управління Пенсійного фонду України

Донецької області (ідентифікаційний код: 42172734, місцезнаходження: 84500, Донецька обл., м. Бахмут, вул. Миру, буд. 35) зареєстроване як юридична особа 31 травня 2018 року, про що до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (далі – ЄДР) внесений запис за номером 1 254 134 0000 005066, в стані припинення не перебуває (а.с. 17-19).

Відповідач є правонаступником Бахмутського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Донецької області (далі – Бахмутське ОУ ПФУ) (ідентифікаційний код: 37868797), реорганізованого на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 08 листопада 2017 року № 821 «Деякі питання функціонування органів Пенсійного фонду України».

Державна реєстрація припинення Бахмутського ОУ ПФУ проведена 03 травня 2019 року, про що до ЄДР внесений запис за номером 1 254 112 0013 003256.

02 лютого 2018 року Ємелін І.М. звернувся до Бахмутського ОУ ПФУ з заявою, в якій просив здійснити запит його пенсійної справи з Барвінківського відділу Ізюмського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Харківської області та виплачувати пенсію за його фактичним місцем проживання: Донецька обл., м. Бахмут, вул. Горького, буд. 41, кв. 45 (а.с. 43).

Разом з заявою позивач надав довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи від 02 лютого 2018 року № 1419117116 (а.с. 42).

05 лютого 2018 року Бахмутське ОУ ПФУ здійснило запит пенсійної справи позивача (а.с. 45-47, 51).

В лист Ізюмського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Харківської області від 27 березня 2018 року № 6247/14-11, адресованому Бахмутському ОУ ПФУ, йшлося про те, що пенсія Ємеліну І.М. виплачена до 31 березня 2017 року включно (а.с. 47-50).

Матеріали пенсійної справи Ємеліна І.М. свідчать, що пенсійні виплати були припинені на підставі рішень Комісії з питань призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам від 07 березня 2017 року (протокол № 15), від 13 червня 2017 року (протокол № 21), від 30 січня 2018 року (протокол № 34) у зв'язку з відсутністю позивача за фактичним місцем проживання: Харківська обл., м. Барвінкове, вул. Пристін, буд. 19 (а.с. 52-53).

06 квітня 2018 року Ємелін І.М. подав до Бахмутського ОУ ПФУ заяву про перерахунок пенсії у зв'язку з взяттям його на облік (а.с. 63).

20 червня 2018 року Бахмутське ОУ ПФУ видало розпорядження № 27451 про перерахунок Ємеліну І.М. пенсії за віком (а.с. 66).

Таким чином, виплата пенсії була поновлена.

Спірні правовідносини виникли з приводу нарахування і виплати пенсії за період з 01 квітня 2017 року по 30 червня 2018 року.

Зі змісту довідки Бахмутсько-Лиманського ОУ ПФУ від 18 листопада 2019 року № 9642 вбачається, що Ємеліну І.М. нарахована і фактично виплачена пенсія до 31 березня 2017 року включно, в період з 01 квітня 2017 року до 30 червня 2018 року виплата пенсії не проводилась; з 01 липня 2018 року виплата пенсії відновлена (а.с. 38-39).

Ці обставини також підтверджені відомостями ІКІС ПФУ: Підсистема Призначення та Виплати Пенсії (а.с. 70-75).

Листом від 28 жовтня 2019 року № 26564/02 Бахмутсько-Лиманське ОУ ПФУ повідомило, що пенсія за період з 01 квітня 2017 року по 30 червня 2018 року як така, що не передбачена бюджетом Пенсійного фонду України та потребує додаткового фінансування, буде виплачена на умовах окремого порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України, та після надходження відповідного фінансування (а.с. 8).

На час судового розгляду відповідач не довів належними та допустимими доказами факт нарахування та виплати (повністю або частково) Ємеліну І.М. пенсії за віком за період з

01 квітня 2017 року до 30 червня 2018 року включно.

Будь-які інші докази щодо предмета доказування учасники справи не надали.

IV. Норми права, які застосував суд, мотиви їх застосування. Норми права, на які посилалися сторони, які не застосував суд, мотиви їх незастосування. Мотивована оцінка кожного аргументу, наведеного учасниками справи, щодо наявності чи відсутності підстав для задоволення позову. Чи були і ким порушені, не визнані або оспорені права чи інтереси, за захистом яких мало місце звернення до суду, та мотиви такого висновку. Висновки суду по суті позовних вимог.

Відповідно до ст. 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх в разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках передбачених законом.

Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Згідно зі ст. 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Норми Конституції України є нормами прямої дії.

П. п. 1, 6 ч. 1 ст. 92 Конституції України встановлено, що права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення визначаються виключно законами України.

В преамбулі до Закону України від 09 липня 2003 року № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Закон № 1058) зазначено, що цей Закон розроблений відповідно до Конституції України та Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування і визначає принципи, засади і механізми функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, призначення, перерахунку і виплати пенсій.

Зміна умов і норм загальнообов'язкового державного пенсійного страхування здійснюється виключно шляхом внесення змін до цього Закону.

Законодавство про пенсійне забезпечення в Україні визначено ст. 4 Закону № 1058.

Згідно з ч. 3 ст. 4 Закону № 1058 види пенсійного забезпечення, умови норми та порядок пенсійного забезпечення визначаються виключно законами про пенсійне забезпечення.

Ст. 5 Закону № 1058 визначає сферу дії цього Закону.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 5 Закону № 1058 цей Закон регулює відносини, що виникають між суб'єктами системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Дія інших нормативно-правових актів може поширюватися на ці відносини лише у випадках, передбачених цим Законом, або в частині, що не суперечить цьому Закону.

Згідно з приписами ч. 2 ст. 5 Закону № 1058 порядок здійснення пенсійних виплат за загальнообов'язковим державним пенсійним страхуванням визначається виключно цим Законом.

Законодавче визначення умов і порядку здійснення загальнообов'язкового державного пенсійного страхування є одним з його принципів (ч. 1 ст. 7 Закону №1058).

Право громадян України на отримання пенсійних виплат передбачено ст. 8 Закону № 1058.

Відповідно до ч. 1 ст. 9 Закону № 1058 в солідарній системі призначаються такі пенсійні виплати: пенсія за віком; пенсія по інвалідності; пенсія у зв'язку з втратою годувальника.

Виплата пенсії регламентована ст. 47 Закону № 1058.

Ч. 1 ст. 47 Закону № 1058 установлено, що пенсія виплачується щомісяця, у строк не пізніше 25 числа місяця, за який виплачується пенсія, виключно в грошовій формі за зазначеним у заяві місцем фактичного проживання пенсіонера в межах України організаціями, що здійснюють виплату і доставку пенсій, або через установи банків у порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України.

Підстави припинення та поновлення виплати пенсії визначає ст. 49 Закону № 1058.

Ч. 1 ст. 49 Закону № 1058 установлено, що виплата пенсії за рішенням територіальних органів Пенсійного фонду або за рішенням суду припиняється: 1) якщо пенсія призначена на підставі документів, що містять недостовірні відомості; 3) у разі смерті пенсіонера; 4) у разі неотримання призначеної пенсії протягом 6 місяців підряд; 5) в інших випадках, передбачених законом.

Згідно з положеннями ч. 2 ст. 49 Закону № 1058 поновлення виплати пенсії здійснюється за рішенням територіального органу Пенсійного фонду протягом 10 днів після з'ясування обставин та наявності умов для відновлення її виплати. Виплата пенсії поновлюється в порядку, передбаченому частиною третьою статті 35 та статтею 46 цього Закону.

Системний аналіз наведених вище положень Конституції України та Закону № 1058 зумовлює висновок, що припинення виплати пенсії можливе лише за рішенням територіального органу Пенсійного фонду або за рішенням суду та виключно з підстав, що визначені ст. 49 Закону № 1058.

Суд відзначає, що відповідач не довів належними та допустимими доказами факт того, що виплата позивачу пенсії в період з 01 квітня 2017 року до 30 червня 2018 року включно була припинена за рішенням територіального органу Пенсійного фонду або за рішенням суду з підстав, зазначених у ст. 49 Закону № 1058.

Ст. 1 Закону України від 02 вересня 2014 року № 1669-VII «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» установлено, що період проведення антитерористичної операції – час між датою набрання чинності Указом Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України» від 14 квітня 2014 року № 405/2014 та датою набрання чинності Указом Президента України про завершення проведення антитерористичної операції або військових дій на території України.

Територія проведення антитерористичної операції – територія України, на якій розташовані населені пункти, визначені у затвердженому Кабінетом Міністрів України переліку, де проводилася антитерористична операція, розпочата відповідно до Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України» від 14 квітня 2014 року № 405/2014.

Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України» від 14 квітня 2014 року № 405/2014 набрав чинності 14 квітня 2014 року.

Гарантії дотримання прав, свобод та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб встановлює Закон України від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (далі – Закон № 1706).

Ч.1 ст. 1 Закону № 1706 установлено, що внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території

України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Відповідно до ч. 2 ст. 1 Закону № 1706 адресою покинутого місця проживання внутрішньо переміщеної особи в розумінні цього Закону визнається адреса місця проживання особи на момент виникнення обставин, зазначених у частині першій цієї статті.

Згідно з ч. 1 ст. 2 Закону № 1706 Україна вживає всіх можливих заходів, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, щодо запобігання виникненню передумов вимушеного внутрішнього переміщення осіб, захисту та дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створення умов для добровільного повернення таких осіб до покинутого місця проживання або інтеграції за новим місцем проживання в Україні.

Забезпечення реалізації прав зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення регламентовано положеннями ст. 7 Закону № 1706.

Відповідно до абз. 1 ч. 1 ст. 7 Закону № 1706 для взятої на облік внутрішньо переміщеної особи реалізація права на пенсійне забезпечення здійснюється відповідно до законодавства України.

При цьому Україна вживає всіх можливих заходів, спрямованих на розв'язання проблем, пов'язаних із соціальним захистом, зокрема відновленням усіх соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, що передбачено ч. 2 ст. 7 Закону № 1706.

Згідно з ч. 3 ст. 7 Закону № 1058 громадянин пенсійного віку, якого зареєстровано внутрішньо переміщеною особою, має право на отримання соціальних послуг відповідно до законодавства України за місцем реєстрації фактичного місця проживання такої внутрішньо переміщеної особи.

Облік внутрішньо переміщених осіб регламентований ст. 4 Закону № 1706.

За правилами ч. 1 ст. 4 Закону № 1706 факт внутрішнього переміщення підтверджується довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, що діє безстроково, крім випадків, передбачених статтею 12 цього Закону.

Підставою для взяття на облік внутрішньо переміщеної особи є проживання на території, де виникли обставини, зазначені в статті 1 цього Закону, на момент їх виникнення (ч. 2 ст. 4 Закону № 1706).

Згідно з ч. 1 ст. 5 Закону № 1706 довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи засвідчує місце проживання внутрішньо переміщеної особи на період наявності підстав, зазначених у статті 1 цього Закону.

П. 1 постанови Кабінету Міністрів України від 07 листопада 2014 року № 595 «Деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей, а також інших платежів з рахунків, відкритих в органах Казначейства» затверджений Тимчасовий порядок фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей, а також інших платежів з рахунків, відкритих в органах Казначейства (далі – Тимчасовий порядок № 595).

П. 8 Тимчасового порядку № 595 встановлено, що особам, які переміщені на контрольовану територію та взяті на облік відповідно до Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 року № 509, пенсії та інші соціальні виплати з бюджетів усіх рівнів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування виплачуються за заявами таких осіб до органів (установ), які здійснюють такі виплати протягом усього строку дії довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

Згідно з абз. 1 п. 1 постанови Кабінету Міністрів України від 05 листопада 2014 року № 637 «Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» (в редакції, чинний на момент припинення виплати позивачу пенсії) (далі – Постанова КМУ № 637), встановлено, що призначення та продовження виплати пенсій (щомісячного довічного грошового утримання), довічних державних стипендій, усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, матеріального забезпечення, надання соціальних послуг, субсидій та пільг за рахунок коштів державного бюджету та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування внутрішньо переміщеним особам здійснюються за місцем перебування таких осіб на обліку, що підтверджується довідкою, виданою згідно з Порядком оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 року № 509.

Виплата (продовження виплати) пенсій (щомісячного довічного грошового утримання), довічних державних стипендій, усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, матеріального забезпечення (далі - соціальні виплати), що призначені зазначеним особам, здійснюється виключно через рахунки та мережу установ і пристроїв публічного акціонерного товариства «Державний ощадний банк України». Такі виплати можуть проводитися публічним акціонерним товариством «Державний ощадний банк України» за письмовими заявами осіб з інвалідністю I групи та осіб, які не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги, безоплатно з доставкою додому за фактичним місцем проживання/перебування таких осіб з одночасною їх фізичною ідентифікацією для отримання соціальних виплат.

Абз. 3 п. 1 Постанови КМУ № 637 встановлено, що починаючи з 01 липня 2016 року виплата соціальних виплат за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів Пенсійного фонду України, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, що призначені внутрішньо переміщеним особам, здійснюється через рахунки та мережу установ і пристроїв публічного акціонерного товариства «Державний ощадний банк України».

Таким чином, умовами призначення та продовження виплати пенсії внутрішньо переміщеної особі є: 1) взяття такої особи на облік, що підтверджується довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи; 2) наявність у неї рахунку, відкритого в установі публічного акціонерного товариства «Державний ощадний банк України».

Облік внутрішньо переміщених осіб врегульований положеннями ст. 4 Закону № 1706 та Порядком оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 року № 509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб» (далі – Порядок № 509).

Згідно з абз. 1 ч. 3 ст. 4 Закону № 1706 для отримання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи така особа звертається із заявою до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад за місцем проживання у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до абз. 1 п. 2 Порядку № 509 для отримання довідки повнолітня внутрішньо переміщена особа звертається особисто із заявою про взяття на облік, форму якої затверджує Мінсоцполітики, до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі - уповноважені органи).

У разі зміни місця проживання/перебування (крім зміни місця проживання в межах однієї адміністративно-територіальної одиниці: району, міста без поділу на райони, району в місті, селища, села) заявник звертається за видачею довідки до уповноваженого органу за місцем фактичного проживання, а раніше видана йому довідка вилучається, про що вносяться відповідні зміни до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.

У разі зміни місця проживання в межах однієї адміністративно-територіальної одиниці (району, міста без поділу на райони, району в місті, селища, села) внутрішньо переміщена особа інформує (зокрема за допомогою телефонного зв'язку) про це уповноважений орган, який вносить інформацію про зміну фактичного місця проживання особи до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, а також за зверненням внутрішньо переміщеної особи - до довідки (п. 9 Порядку № 509).

Судом встановлено, що позивачу призначена пенсія за віком, він набув статус внутрішньо переміщеної особи, звернувся до територіального органу Пенсійного фонду за фактичним місцем проживання з заявою про поновлення виплати пенсії та прийнятий на облік як отримувач пенсії.

Отже, позивач виконав всі визначені законодавством умови для отримання пенсії.

Виплата пенсії позивачу відновлена, що визнається сторонами.

Відповідач не заперечує право позивача на отримання пенсії за період з 01 квітня 2017 року до 30 червня 2018 року включно, однак її нарахування та виплату не здійснив, покликаючись на відсутність визначеного Кабінетом Міністрів України окремого порядку виплати пенсії за минулі періоди.

З цього приводу суд зазначає, що постанови Кабінету Міністрів України є підзаконними нормативно-правовими актами, а тому не можуть змінювати в бік звуження права громадян, які встановлені нормативно-правовими актами, що мають вищу юридичну силу.

Так, відповідно до ст. 117 Конституції України Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання.

Ч. ч. 1-2 ст. 49 Закону України від 27 лютого 2014 року № 794-VII «Про Кабінет Міністрів України» визначено, що Кабінет Міністрів України на основі та на виконання Конституції і законів України, актів Президента України, постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, видає обов'язкові до виконання акти – постанови і розпорядження.

Акти Кабінету Міністрів України нормативного характеру видають у формі постанов Кабінету Міністрів України.

Ст. 75 Конституції України встановлено, що єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України.

Прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України (п. 3 ч. 1 ст. 85 Конституції України).

В абз. 2 п. 1 резолютивної частини рішення від 17 жовтня 2002 року № 17-рп/2002 Конституційний Суд України зазначив, що визначення Верховної Ради України єдиним органом законодавчої влади означає, що жоден інший орган державної влади не уповноважений приймати закони.

Враховуючи викладене, суд зазначає, що право приймати закони та вносити до них зміни належить виключно Верховній Раді України і не може передаватися іншим органам чи посадовим особам; закони приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй; постанови Кабінету Міністрів України за своєю юридичною силою є підзаконними нормативно-правовими актами, приймаються на основі та на виконання Конституції та законів України.

Ні Конституція України, ні Закон № 1058, не передбачають можливості припинення виплати пенсії з підстав, що визначені постановами Кабінету Міністрів України.

До того ж, п. 15 Порядку № 365 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 року № 335 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 8 червня 2016 р. № 365» встановлено, що суми соціальних виплат, які не виплачені за минулий період, обліковуються в органі, що здійснює соціальні виплати, та виплачуються на умовах окремого порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України.

Проте, рішенням Окружного адміністративного суду м. Києва від 11 червня 2019 року,

яке залишено без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 07 листопада 2019 року, у справі № 640/18720/18 визнано протиправними та нечинними підпункт 2 пункту 1, підпункт 2 пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 року № 335 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 8 червня 2016 р. № 365» в частині, що стосується сум несплачених пенсій.

Відповідно до ч. 2 ст. 6 КАС України суд застосовує принцип верховенства права з урахуванням судової практики Європейського суду з прав людини.

Згідно з ч. 1 ст. 17 Закону України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Європейського суду з прав людини як джерело права.

Ст. 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, ратифікованої Законом України від 17 липня 1997 року № 475/97-ВР «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції», визначає, що Високі Договірні Сторони гарантують кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією, права і свободи, визначені в розділі I цієї Конвенції.

Ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод визначає, що кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

У справі «Суханов та Ільченко проти України», №№ 68385/10, 71378/10, §§ 52, 30-31, 53, рішення від 26 червня 2014 року, Європейський суд з прав людини зазначив, що зменшення розміру або припинення виплат належним чином встановленої соціальної допомоги може становити втручання у право власності.

Суд зазначив, що ст. 1 Першого протоколу включає в себе три окремих норми: «перша норма, викладена у першому реченні першого абзацу, має загальний характер і проголошує принцип мирного володіння майном; друга норма, що міститься в другому реченні першого абзацу, стосується позбавлення власності і підпорядковує його певним умовам; третя норма, закріплена в другому абзаці, передбачає право Договірних держав, зокрема, контролювати користування власністю відповідно до загальних інтересів. Проте ці норми не є абсолютно непов'язаними між собою. Друга і третя норми стосуються конкретних випадків втручання у право на мирне володіння майном, а тому повинні тлумачитися у світлі загального принципу, закріпленого першою нормою».

Щодо соціальних виплат, ст. 1 Першого протоколу не встановлює жодних обмежень свободи Договірних держав вирішувати, мати чи ні будь-яку форму системи соціального забезпечення та обирати вид або розмір виплат за такою системою. Проте якщо Договірна держава має чинне законодавство, яке передбачає виплату як право на отримання соціальної допомоги (обумовлене попередньою сплатою внесків чи ні), таке законодавство має вважатися таким, що передбачає майнове право, що підпадає під дію ст. 1 Першого протоколу щодо осіб, які відповідають її вимогам.

Суд повторив, що першим і найголовнішим правилом ст. 1 Першого протоколу є те, що будь-яке втручання державних органів у право на мирне володіння майном має бути законним і повинно переслідувати легітимну мету «в інтересах суспільства». Будь-яке втручання також повинно бути пропорційним по відношенню до переслідуваної мети. Іншими словами, має бути забезпечено «справедливий баланс» між загальними інтересами суспільства та обов'язком захисту основоположних прав конкретної особи. Необхідного балансу не буде досягнуто, якщо на відповідну особу або осіб буде покладено особистий та надмірний тягар.

У справі «Щокін проти України», №№ 23759/03, 37943/06, § 50, рішення від 14 жовтня 2010 року, Європейський суд з прав людини вказав, що перша та найважливіша вимога ст. 1 Першого протоколу до Конвенції полягає в тому, що будь-яке втручання публічних органів у

мирне володіння майном повинно бути законним. Так, друге речення першого пункту передбачає, що позбавлення власності можливе тільки «на умовах, передбачених законом», а другий пункт визнає, що держави мають право здійснювати контроль за використанням майна шляхом введення «законів». Більш того, верховенство права, один із основоположних принципів демократичного суспільства, притаманний усім статтям Конвенції. Таким чином, питання, чи було дотримано справедливого балансу між загальними інтересами суспільства та вимогами захисту основоположних прав окремої особи, виникає лише тоді, коли встановлено, що оскаржуване втручання відповідало вимозі законності і не було свавільним.

21 травня 2015 року Постановою Верховної Ради України від 21 травня 2015 року № 462-VIII схвалена Заява Верховної Ради України «Про відступ України від окремих зобов'язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод» щодо відступу від окремих зобов'язань, визначених пунктом 3 статті 2, статтями 9, 12, 14 та 17 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та статтями 5, 6, 8 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, на період до повного припинення збройної агресії Російської Федерації, а саме: до моменту виведення усіх незаконних збройних формувань, керованих, контрольованих і фінансованих Російською Федерацією, російських окупаційних військ, їх військової техніки з території України, відновлення повного контролю України за державним кордоном України, відновлення конституційного ладу та порядку на окупованій території України.

У зв'язку з цим суд відзначає, що від зобов'язань, визначених ст. ст. 1, 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та ст. 1 Першого протоколу до Конвенції, Україна не відступала.

Таким чином, невивплата відповідачем пенсії за відсутності передбачених законом підстав є порушенням права позивача на отримання пенсії.

При цьому право на отримання пенсії є об'єктом захисту за ст. 1 Першого протоколу до Конвенції.

В даному випадку втручання відповідача у право позивача на мирне володіння своїм майном у вигляді пенсії є таким, що не ґрунтується на Законі. Як наслідок, має місце порушення права позивача на мирне володіння своїм майном.

Ст. 46 Закону № 1058 встановлено, що нараховані суми пенсії, не отримані з вини органу, що призначає і виплачує пенсію, виплачуються за минулий час без обмеження будь-яким строком з нарахуванням компенсації втрати частини доходів.

Позивач просить визнати протиправною бездіяльність Бахмутсько-Лиманського ОУ ПФУ щодо невивплати йому пенсії за період з 01 квітня 2017 року по 30 червня 2018 року.

Суд зазначає, що протиправна бездіяльність суб'єкта владних повноважень – це зовнішня форма поведінки (діяння) цього органу, яка полягає у неприйнятті рішення чи у нездійсненні юридично значимих і обов'язкових дій на користь заінтересованих осіб, які не підставі закону та/або іншого нормативного-правового регулювання віднесені до компетенції суб'єкта владних повноважень, були об'єктивно необхідними і реально можливими для реалізації, але фактично не були здійснені.

На відміну від бездіяльності, дія є активною поведінкою суб'єкта владних повноважень.

Отже, невивплата пенсії за своєю сутністю є бездіяльністю пенсійного органу.

Таким чином, в даному випадку має місце бездіяльність Бахмутсько-Лиманського ОУ ПФУ, яка полягає у невивплаті Ємеліну І.М. пенсії за віком за період з 01 квітня 2017 року до 30 червня 2018 року включно.

Ця бездіяльність підлягає визнанню протиправною, а позовні вимоги – задоволенню.

Відповідно до ст. 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожен, чий права і свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення

було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.

Обираючи спосіб захисту порушеного права, суд, крім іншого, зважає на його ефективність в контексті ст. 13 Конвенції про захист прав людині і основоположних свобод.

При цьому під ефективним способом слід розуміти такий, що призводить до потрібних результатів, наслідків, дає найбільший ефект.

Таким чином, ефективний спосіб захисту повинен забезпечити поновлення порушеного права, бути адекватним наявним обставинам та виключати подальше звернення особи до суду за захистом порушених прав.

Суд відзначає, що виплата пенсії не належить до дискреційних повноважень відповідача, оскільки дискреційні повноваження – це законодавчо встановлена компетенція владних суб'єктів, яка визначає ступінь самостійності її реалізації з урахуванням принципу верховенства права; ці повноваження полягають у застосуванні суб'єктами адміністративного розсуду при здійсненні дій і прийнятті рішень. У більш звуженому розумінні дискреційні повноваження – це можливість діяти за власним розсудом, в межах закону, можливість застосувати норми закону а вчиняти конкретні дії (або дію) серед інших, кожні з яких окремо є відносно правильними (законними).

Тобто, дискреційне повноваження може полягати у виборі діяти, чи не діяти, а якщо діяти, то у виборі варіанту рішення чи дії серед варіантів, що прямо або опосередковано закріплені у законі. Важливою ознакою такого вибору є те, що він здійснюється без необхідності узгодження варіанту вибору будь-ким.

Повноваження пенсійного органу щодо виплати пенсії визначені Законом № 1058 і передбачають лише один вид правомірної поведінки відповідного органу, за умови звернення особи з усіма необхідними для виплати пенсії документами, а саме: виплатити пенсію. За законом у цього органу немає вибору між декількома можливими правомірними рішеннями, тому зазначені повноваження не є дискреційними.

Позивач просить суд відновити його порушене право шляхом зобов'язання Бахмутсько-Лиманського ОУ ПФУ нарахувати та виплатити йому пенсію за період з 01 квітня 2017 року по 30 червня 2018 року.

Суд встановив, що впродовж спірного періоду відповідач не здійснював нарахування та виплату позивачу пенсії за віком.

Таким чином, належним та ефективним способом захисту порушеного права позивача є зобов'язання Бахмутсько-Лиманського ОУ ПФУ нарахувати та виплатити Ємеліну І.М. пенсію за віком за період з 01 квітня 2017 року до 30 червня 2018 року включно.

Приписами п. 1 ч. 1 ст. 371 КАС України негайно виконуються рішення суду про присудження виплати пенсій, інших періодичних платежів з Державного бюджету України або позабюджетних державних фондів – у межах суми стягнення за один місяць.

Оскільки, присуджені позивачу виплати є пенсією, рішення суду підлягає негайному виконанню у межах суми стягнення за один місяць.

V. Щодо строку звернення до суду.

За загальним правилом, встановленим КАС України, для звернення до адміністративного суду за захистом прав, свобод та інтересів особи встановлюється шестимісячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів (ч. 2 ст. 122 КАС України).

Згідно з ч. 1 ст. 122 КАС України адміністративний позов може бути подано в межах строку звернення до адміністративного суду, встановленого цим Кодексом або іншими законами.

Зміст наведеної норми свідчить, що КАС України є загальним законом, яким врегульовані строки звернення до адміністративного суду за захистом прав. Водночас відносини щодо строків звернення до адміністративного суду регулюються не тільки

нормами КАС України, а й іншими законами України.

Спеціальним законом, яким врегульовано правовідносини щодо пенсійного забезпечення громадян, строки та порядок перерахунку пенсій є Закон № 1058.

Відповідно до ч. 2 ст. 46 Закону № 1058 нараховані суми пенсії, не отримані з вини органу, що призначає і виплачує пенсію, виплачуються за минулий час без обмеження будь-яким строком.

Необхідними умовами застосування наведеної норми адміністративними судами є: 1) факт нарахування сум пенсій за минулий час, що підтверджується відповідними доказами; 2) доведеність вини пенсійного органу – наявність протиправних дій або протиправної бездіяльності, наслідками яких є невивплата сум пенсій.

Докази скасування протоколу про призначення позивачу пенсії суду не надані, позивач продовжує перебувати на пенсійному обліку в Бахмутсько-Лиманському ОУ ПФУ і отримувати пенсію.

Практика застосування правових норм щодо строків звернення до адміністративного суду передбачала їх застосування за умови, коли право позивача на отримання спірних сум пенсій відповідачем визнано не було, що і стало підставою звернення до суду (постанова Верховного Суду України від 10 грудня 2013 року у справі № 21-329а13).

Оскільки Ємелін І.М. звернувся до суду з позовом про виплату пенсії, право на яку відповідачем не заперечується, однак було піддано формальним обмеженням, з підстав та у спосіб, які суперечать Конституції та законам України, згідно з ч. 2 ст. 46 Закону № 1058 суми пенсії виплачуються за минулий час без обмеження будь-яким строком.

Аналогічну позицію щодо застосування строків звернення до суду у справах цієї категорії викладено в постанові Верховного Суду від 20 березня 2018 року у справі № 573/1759/17, а також у рішенні Верховного Суду від 03 травня 2018 року у зразковій справі № 805/420/18-а.

Таким чином, підстави для поновлення позивачу строку звернення до адміністративного суду з цим позовом відсутні.

VI. Розподіл судових витрат.

Відповідно до ч. 1 ст. 139 КАС України при задоволенні позову сторони, яка не є суб'єктом владних повноважень, всі судові витрати, які підлягають відшкодуванню або оплаті відповідно до положень цього Кодексу, стягуються за рахунок бюджетних асигнувань суб'єкта владних повноважень, що виступав відповідачем у справі, або якщо відповідачем у справі виступала його посадова чи службова особа.

Судовий збір позивачем не сплачений.

Ухвалою від 11 листопада 2019 року суд задовольнив клопотання позивача та відстрочив йому сплату судового збору у сумі 768,40 грн за подання адміністративного позову до ухвалення судового рішення у справі.

З огляду на те, що позов задоволено, судовий збір у сумі 768,40 грн підлягає стягненню на користь держави за рахунок бюджетних асигнувань Бахмутсько-Лиманського ОУ ПФУ.

Керуючись ст. ст. 2, 12, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 250, 251, 255, 371 Кодексу адміністративного судочинства України, суд

вирішив:

1. Адміністративний позов Ємеліна Ігоря Миколайовича (РНОКПП: 2288308510, зареєстроване місце проживання: 84600, Донецька обл., м. Горлівка, вул. Свердлова, буд. 9, кв. 8, фактичне місце проживання: 84511, Донецька обл., м. Бахмут, вул. Горького, буд. 41, кв. 45) до Бахмутсько-Лиманського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Донецької області (ідентифікаційний код: 42172734, місцезнаходження: 84500, Донецька обл., м. Бахмут, вул. Миру, буд. 35) про визнання бездіяльності протиправною та

зобов'язання вчинити певні дії – задовольнити повністю.

2. Визнати протиправною бездіяльність Бахмутсько-Лиманського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Донецької області, яка полягає у невиконанні Ємеліну Ігорю Миколайовичу пенсії за віком за період з 01 квітня 2017 року до 30 червня 2018 року включно.

3. Зобов'язати Бахмутсько-Лиманське об'єднане управління Пенсійного фонду України Донецької області нарахувати та виплатити Ємеліну Ігорю Миколайовичу пенсію за віком за період з 01 квітня 2017 року до 30 червня 2018 року включно.

4. Стягнути за рахунок бюджетних асигнувань Бахмутсько-Лиманського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Донецької області (ідентифікаційний код: 42172734, місцезнаходження: 84500, Донецька обл., м. Бахмут, вул. Миру, буд. 35) на користь держави (отримувач коштів: ГУК у м. Києві/м. Київ/22030106; код отримувача (код за ЄДРПОУ): 37993783; банк отримувача: Казначейство України (ЕАП); рахунок отримувача: UA908999980313111256000026001; код класифікації доходів бюджету: 22030160) судовий збір у сумі 768 (сімсот шістьдесят вісім) гривень 40 копійок.

5. Рішення суду в частині присудження виплати пенсії підлягає негайному виконанню в межах суми стягнення за один місяць.

6. Рішення суду набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги всіма учасниками справи, якщо апеляційну скаргу не було подано.

У разі подання апеляційної скарги рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після повернення апеляційної скарги, відмови у відкритті чи закриття апеляційного провадження або прийняття постанови судом апеляційної інстанції за наслідками апеляційного перегляду.

7. Рішення може бути оскаржено в апеляційному порядку шляхом подання апеляційної скарги до Першого апеляційного адміністративного суду через Донецький окружний адміністративний суд протягом тридцяти днів з дня складення повного судового рішення.

8. Повне судове рішення складено 06 квітня 2020 року.

Суддя

Т.О. Кравченко

*306*4179203*1*2*